

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Предплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 7. У Сомбору, 10. Јулија 1887. Год. XIX.

СВЕЧАНА ПРОСЛАВА
СЕДМДЕСЕТТЕТОГОДИШЊИЦЕ
СРБСКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ СОМБОРСКЕ
И
ТРИДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ
ПРЕПОРОЂАЈА СРБСКИХ НАРОДНИХ ШКОЛА
У ЗЕМЉАМА КРУНЕ УГАРСКЕ.

На Ивањ дан ове 1887. године после свечане службе Божије у светопретечевом храму сомборском обдржана је 75. годишња слава од постања србске учитељске школе и тридесетогодишња слава обнове србских народних школа, коју је произвео многозаслужени г. Др. Ђорђе Патошевић.

Скромна ова светковина држана је у великој дворани србске учитељске школе Сомборске сасвим просто и у тишини.

На њој су присуствовали: Пресветли господин Никола Михајловић члан законодавног горњег дома државног Сабора Угарског и умировљени председник краљевске табле; Благородни г. Ст. В. Поповић срб. нар. школски референт у епархији бачкој и будимској; Најпречастнији г. Љубомир Купусаревић протопресвитер Сомборски; Благородни г. Петар Вукићевић заменик градоначелника и председник црквене општине Сомборске; Др. Јован Вујић адвокат у Сомбору и члан Платонеумског Одбора; професори србске учитељске школе и неколико овлашћених и страних учитеља и учитељица србских и других родољуба, као и сви приправници и приправнице.

Свечаност се започела појањем стихире: „Дарю небескѣи.“

Затим је управитељ држао обширну беседу, у којој је изложио прошлост србске учитељске школе и рад у њој са особитим обзиром на преображај србских народних школа 1857. године и на заслуге оних мужава, који су се трудили око уређења србских народних школа, а особито на заслуге отца нове школе србске велезаслуженог Господина Дра Ђорђа Натошевића.

После ове беседе Благородни г. Ст. В. Поповић епархијски школеки референт топлим речма захвалио је говорнику на његовој беседи, споменувши скромни труд наставника ове учитељске школе, коју он назва мајком (Alma Mater) србске школе и србског учитељства. Говор је овај пропраћен био са бурним усклицима. Напоследку приправник Константин Травањ њежним својим славујским гласом умилно одноје „Хвалите Господа съ небесъ“, и тиме се школека ова прослава заврши.

У вече на *Ивањ дан* у прославу овога дана приредили су приправници духовну и световну гласбену беседу у здању градскога позоришта, која је врло лепо обављена

Тако је значајна ова свечаност србске учитељске школе Сомборске тихо и скромно, као што просветном заводу приличи, обављена.

В

ОСНОВА БЕСЕДЕ

УПРАВИТЕЉА СРБСКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ СОМБОРСКЕ
ПРИЛИКОМ 75. ГОДИШЊЕ ПРОСЛАВЕ ОБСТАНКА ОВЕ ШКОЛЕ
НА ИВАЊ ДАН 1887. У СОМБОРУ ГОВОРЕНЕ.

Многопоштовани Зборе!

Драга Младежи Србска!

Седамдесет пета година се навршује, од како је ова прва србска учитељска школа установљена, а тридесет година је протекло, од како је србска народна школа у години 1857-ој обновљена и препорођена сходно развиту здраве педагогије и према садашњим просветним потребама народа нашег.

С тога смо се ми данас после службе Божије састали у овом народној просвети посвећеном храму, да двоструку светковину, овога завода и целокупне школе србске, прославимо.

Осведочена је истина, да су добре народне школе највећа потреба и најдрагоценије благо свакога народа. Само са ваљаном народном школом постићи се даје свеобште васпитање и образовање младежи и разширити по свима слојевима народа права хришћанска и човечанска просвета, која је основа благостања и свестраног напредка народног.

Истину ових речи увиђали су још наши блажене успомене предци, кад су пре 200 година, очистивши ову земљу од турака, одмах на првом

Сабору народном у Крушедолу 1706. године тражили, да им се допусти подизање малих и већих школа и оснивање књигопечатње. Па премда су овим светим и узвишеним намерама њиховим, по нетрпеливости онога времена, силне препоне на путу стајале, ипак су предци наши следећи примерима и савџтама свјих Митрополита Мудрог Исајије Ђаковића, Моисеја Петровића, Вићентија Јовановића и Павла Ненадовића подизали у већим обштинама својима Славено србске православне вероисповедне школе, које 1780. године добише стално своје уређење, и под управом Теодора Јанковића Маријевског, Авраама пл. Мразовића и Стевана Вујановског организоваше се и напредоваше лепо у духу православне вере и прама ондашњим потребама народним, ма да је као сињи терет лежала на срдцу народном та околност, што су школе наше под старатељством чиноверних и иноплемених окружних врховних школских надзорника стајале.

На основу осведочене потребе и у смислу учестаних представака од стране најобразованијих световних мужева у нашем народу Блажене Успомене цар и краљ Франц. I. установи врховну управу православних србских, романских и грчких народних школа у Угарској и у сдруженим јој земљама и за врховног школског управитеља наменује Стевана Уроша Несторовића, на којега предлог милостивим кр. дворским решењем од 12. Јулија 1812. године наређено буде, да се за образовање учитеља народних код следбеника православне вере у овим земљама имају основати три учитељске школе, и то за Србље у Ст. Андрији, негдашњој престолници србског патријарха Арсенија Чарнојевића; за романе у Ст. Араду и за грке у Пешти.

За прве наставнике у србској учитељској школи наменована су била два Сомборска сина: Косма Јосић много заслужени учитељ Пештански и Павао Атанацковић млади свештеник Сомборски. Трећи професор био је Василије Булић свршени медик родом из Ст. Врбаса. За катихету беше позван прослављени песник србски Лукијан Мушицки тадашњи А. Е. Митрополитски протопресвитер, који се позива овог није могао примити, јер је већ тада професором у Богословском училишту Карловачком био.

У Сент Андрији дакле 3. Новембра 1812. године после свечаног призивања Св. Духа отворе се двери Педагогиума Србског у прекрасном школском здању код Благовештенске Цркве. У прво време постајала су три петмесечна течаја у овом заводу. На скоро затим у Августу 1813. професор Атанацковић наменован буде за катихету и учитеља појања; а за професора Педагогије, Методике и Отачаствене Повестнице наменован буде даровивити професор карловачке гимназије Димитрије Исајловић, ког 2. Новембра исте године у звање то свечано уведе велезаслужени за школу нашу муж Др. Филозофије Јован Берић тајник врховне управе школске, који се такође у младости у Сомборској нормалној школи учио и у њој као народни учитељ своју педагогијску радњу започео.

Године 1814. око Ускрса држани су први испити свршавајућих кандидата учитељских у присуству самог врховног управитеља Несторовића и многих стмених родољуба србских из Сентандрије, Будима и Пеште.

Следеће 1815. године уведен је двогодишњи течај школски, и по-

што се увидило, да Сент-Андрија због удаљености своје од средишта народа србског није годно место за учитељску школу; то, на писмену молбу православне србске црквене общине Сомборске од 11. Нов. 1815. и по предлогу врховне школске управе, високославна кр. дворска канцеларија Угарска 11. Јулија 1816. бр. 16,404. дозволи и нареди, да се Педагогиум србски у Сомбор пренесе.

И тако 1816. године 3. Новембра, на дан Прославе св. Ђурђевог храма сомборског са великом свечаношћу уведен буде Педагогијум србски у просторије оног старог школског здања, на којег је месту србска црквена община сомборска године 1863. о свом трошку подигла и Србству поклонила ово здање, у коме се и данас србска учитељска школа налази.

Тада се збору професорском у место Косме Јосића, — који је на звању свом оставку дао, и у Пешти остао, — придружи професор гимназије Карловачке Јован Живковић, који је славенски језик, србску стилистику и немачки језик предавао.

На скоро после сеобе у Сомбор пристуило се к оснивању „Народне књижнице“ при србској учитељској школи, која је до 1853. около 400 највише подарених разног садржаја књига имала, а данас се у њој преко 4000 примерака књига налази, међу којима има много педагојских и научних дела.

Ревност првих наставника Педагогиума србског у вршењу њихових тешких дужности била је велика, знање у дотичним наукама темељно и обилато, а љубав к просвети народа србског и к својим ученицима жарка и пламтећа Камо срећа, да је њихово велико пожртвовање и заузимање око унапређења овог завода достојна одзива нашло код старешина цркве и народа нашег! Камо срећа, да се сав наш народ, а особито интелигентна и имућнија класа његова својски заузимала за овако криво и обште користо училиште! Тада би овај завод јамачно још већу корист народу нашем у оно време приносио, и народ би наш с њиме и са његом много напреднији постао, него што је. Али и уз слабачку припомоћ и уз непрестано омаловажавање и стављање препона многих са оне стране, од куда би требало да је баш сунце сијало Педагогиуму србском, завод је овај ипак и у самом првом периоду обстанка свог достојно послужио просвети народној, јер су у њему од 1814—1826. године оспособљени за учитељство 176 србских младића, који су понајвише као честити и ваљани учитељи дуго служили роду свом, а неки се међу њима и као свештеници, званичници, достојанственици и списатељи у отаџбини нашој и у кнежевини Србији отликоваху.

Међу првим питомцима, који су још 1814. године у Сент-Андрији учитељску школу свршили, записани су као најстичнији: Атанацковић Живко, Јоановић Никола (негдашњи отлични парох у Срб. С. Петру, украшен златним крестом за заслуге), Исајовић Георгије, Илић Самујил, потоњи Архимандрит Хоповски Севастијан, Лонгиновић Сава (бивши по том око 1848. председник окружног суда у Србији), Лаза Зубан, потоњи државни саветник у Србији, Ђорђе Исајовић, Јефтимје Стојадиновић и Тимотеј Бранковић потоњи Парох Сенђански.

Из другога кола свршених приправника Сент-Андрејских од 1815. отликовали су се у животу Јован Милошевић заслужени учитељ новосадски и трудољубиви списатељ србски и Живко Пекаровић многозаслужени учитељ Бајски, који је такође и на књижевном пољу делао.

Међу питомцима, који 1819. учитељску школу ову свршише, читамо имена славних негда учитеља Сентомашких Константина Поповића и Павла Грегоровића и филолога и писатеља србског Адама Драгосављевића.

Од питомаца између 1820 -1826. године споменућемо овде само неколике најзнатније у школи србској ревностне сад већ покојне трудбенике: Арона Илијића примерног учитеља Мартоношког (свршио 1822.); Јована Фарановића (од 1822) недавно преминушег учитеља у Модошу; Василија Бороцког најпре учитеља и ђакона, а затим јеромонаха Беоцинског (1823.), Теодора Оџића проту Будимског, Драгутина Грујића проту Мухачког и Јована Бољарића (1825) отличног учитеља и свештеника и трудољубивог писца србског. — Најславнији међу питомцима ове учитељске школе из овога времена (1822.) је **Преузвишени господин**

Арсеније Стојковић епископ Будимски, којег је Господ удостојио да у дубокој старости својој доживи 75 тогодишњу славу Педагогијума србског, и којему, као најстаријем Јерарху православне србске цркве и најстаријем живом педагогу србском, пожелимо, да га Господ на славу и дику ове учитељске школе и на понос целог народа србског, поживи још на многа, премнога љета!!!

Није ми познато, да ли се још у животу налази од оних мужава, који су по гласу званичног списка, што се у архиви овога завода чува, у првом периоду обстанка овога завода т. ј. од 1814—1826. науке овде свршили, али за известно знам само за једнога још живог ветерана учитељског, који је по гласу своје сведочење 1822. године други приправнички течај у Сомбору свршио и после службовања од шездесет и четири године у учитељском звању, недавно је у стање мира постављен, а то је г. Вукашин Павловић заслужени учитељ у суседној србској општини у селу Станишићу.

Несторовић врховни управитељ србских народних школа умре 28. Јулија 1825. и после смрти његове за цуних 16 година место се ово стално понунило није. Смрт његова и смрт двојице професора овога завода Булића и Живковића, као и друге немиле околности, учинише, да је педагогијум србски од године 1826. опадати и венути почео. Катихета Павао Атанацковић године 1829. ступи у монашки чин као Платон јеромонах манастира Крушедола. Професор Димитрије Исајловић 1829. на позив кнеза Милоша Обреновића отиде у Србију, где је око уређивања тамошњих школа и других просветних завода велике заслуге себи стекао, а новонаименовани професор Мед. Др. Стеван Прерадовић после краткослужбовања пресели се у вечност 1830. године.

У ово најнезгодније по србски Педагогијум време сачувао је од коначне пропасти овај просветни завод други катихета његов Авраам Максимовић заслужни парох Сомборски, који је као једини професор са два привремена заменика Мојсејем Игњатовићем учитељем реалне школе по-

восадске и Гавром Максимовићем учитељем Сомборским придржао у животу ову учитељску школу и наставу у њој, док нису наступили за њу бољи дани.

Ти бољи дани за србску учитељску школу ову наступили су на и-емаку 1831. грађанске године, када је 28. Новембра у присуству овдашњих отличних грађана за професора педагогије и методике, рачуна и отачаствене повестнице уведен Трифон Атанацковић, и када је 16. Децембра исте године предавања из славенског језика и србске стилистике, из немачког језика и свеобштег земљописа започео други новоименовани професор Василије Лазић, а последњег дана исте године у место већ одавна пред тим преминулог првог местног управитеља Василија Атанацковића местну управу завода примио је велики судач сл. кр. града Сомбора Јован Михајловић.

Овом професорском збору придодат је године 1834. као први самостални професор мађарског језика *Пресветли и Никола Михајловић адвокат Сомборски, којег, после 53. годишњег службовања у јавним висшим звањима и највисшим државним достојствима предраге Отачбине наше*, као најстаријег велезаслуженог професора приликом ове прославе наше у средини нашој, на радост и славу завода овог, видимо и најердачније поздрављамо !!

Овај обновљени професорски збор, делајући савестно у србској учитељској школи за десетину година довео ју је у бољи ред и учинио, да су се младићи из Бачке, Барање, Баната, Срема и Славоније и из других крајева Отачаства нашег опет почели прикупљати у овај завод, да се у њему за одправљање велеважног учитељског звања спремају.

На свршетку 1840. године прелазком професора Лазића у Србију на звање Митрополитског тајника заузме упражњену катедру Јован Берџ млади родом из Сомбора.

Године 1841. прими врховну управу свију србских и романских народних и учитељских школа Евгеније Ђурковић. Глас о сталном попуњењу врховног управитељства школског примљен је био у народу нашем с великом радошћу, јер се тим отворише изгледи, да ће се за времена Несторовићевог започета радња просветна с бољом срећом и већим напредком продужити, али је још дуго требало чекати за правим напредком у овом заводу и у србским народним школама.

Од године 1842. постављено је за правило, да се у ову учитељску школу примају само они младићи, који IV. гимназијски разред сврше.

Године 1842. 9. Јунија умре управитељ ове учитељске школе Јован Михајловић и на његово место ступи за местног управитеља ове школе 24. Јулија окружни управитељ народних школа и сенатор Сомборски Ђорђе Петровић; на свршетку исте школске године даду оставке на професорском звању професори Трифун Атанацковић и Никола Михајловић, и предавање њихових предмета прими Јован Чокор бивши до тог времена професор мађарског језика у гимназији новосадској. На скоро за тим по смрти професора Берића прими његову катедру адвокат Јован Грочански, који је само једну годину дана овде служио.

Како се 18. Јулија 1845. у вечност пресегао отлични свештеник, економ и многазаглажени в-роучијетел овога завода Авраам Максимовић, прими ка- тедру ту парох комборски довај Теодоровић, а на место Проанскога постане професором г. довај Лујак бивши пре тога поч. подбележњик сг. кр. града Стоног Београда.

Стареће две године трајао су немиле распре и тврња у овој школи, које су непријатни дугив имале на образовање младежи. Напоследку управа завода год. 1847. привремено буде поверена професору довану Чокору, за катихету постављен би Урош Стојишић парох Комборски, а за другог професора добе г. Теодор Живковић свршени богослов, садашњи Преосвештени епископ Горњакрловачки Теофан.

Због покрета од године 1848. прекинула су у Мату исте године предавања и настава је тек после свршетку грађанског рата у Новомбру 1849. одпочета, којом приликом у место професора Теодора Живковића, — који је оставку дао, — предавање прими Лазар Бајић учитељ пртвља у школи Комборској.

Земаљска школка власт војводства ербског године 1852. прета- управу ове школе новојном протопреевитуру Комборском Василију Кова- чићу, а пошто у октобру 1853. професор дован Чокор јако оставку и ступи у монашки чин под именом Јулијана, уведан је садашњи управитељ овога завода за привременог професора 19. Новембра исте године, који је уз остале њему доурачене настајне предмете из сопственог побудњања прими у овом заводу почео предавати ербску грамматику, која се јоште овде учиља није.

Прозни грађански рат од године 1848⁶. и неке немиле околности у самом заводу пре и после тога много су школи овој учитељској школи и доведе су биле њу скоро до пропасти, али се она од године 1854. тру- дом својих настајника почела мало по мало опоравати и узвишеном свом зајатку све боље и тоље одговарати.

Године 1857. има бити златним писменима забележена у поведственици ербских народних школа а на носе у летописима ербске учитељске школе Комборске. Те године у пролеће постао је н. кр. школским савештником и врховним надзорником ербских народних школа у војводства Ср- бији и тамшком втнату нејуважњнији педагог ербски и отац нове школе ербске многозаглажени г. др. Ђорђе Натшевић, који се мађаном сналом и нечувеном љуте у нас енергијом својски постарао, ја занемарене ерб- ске народне школе у овој држави у добар ред доведе; ја учитељство ербско појитне и на просветни рад јуначки осоколи и ја нов рационал- ни метод, — за који се у нас знало није, — у ербске народне школе да остварити ове дивне замисли, и ја извести своју племениту на- меру држао је он у лето године 1857. предавања о новом настајном ме- тоду и о рационалном држању школе на учитељским зборовима у Вели- кој Кикинди, Темнишвару, Вршцу, Новом Саду и особито овде у Комбору (у ербској народној основној школи ојадшњој у присуству многих учи- теља, свештеника, школских управитеља, старешина и професора ове учи- тељске школе. Ова сједна и духовита предавања пробуђила су из дуго-

трајног мртвила србско учитељство, пребрзила су школу србску, и учинила нову епоху у просветном животу народа србског.

Од тога часа наступио је и нов живот и у србској учитељској школи сомборској, преображена је сходно потреби и духу времена настава у њој и школа је ова добила нов светли препорођени облик. (Наставиће се.)

НАШЕ УЧИТЕЉИЦЕ.

— За награду. —

(Продужење.)

Нека само посматрају женски подмладак нашега народа, који им је свагда на очима, па ће одмах са свим лако увидети сву погрешност родитељског дома у неговању и васпитању подмлатка тог. Оне су позване на то, а позване су за то, што је њима додељено као дужност, да исправљају погрешке те, и да, са немара или кривог схваћања родитељског, залуталу дечицу за сјајем лажних особина и врлина — изведу на светлост чисте науке и природности. Та за ово и јесте школа подигнута, да носи луч, који ће осветљивати пут до светлости те.

Школа треба и да изводи и да уводи. Да изводи децу из оних кривудавих стаза, по којима лутају као јадна сирочад, а да их уводи на праву стазу, с које да никад више не скрену. Па постигне ли школа ово, спремила је децу, питомце своје за живот и тиме је онда извршила једну од својих најсветијих дужности, дужност васпитања.

А лако ће учитељица ово постићи, само ако буде све оне врлине, које сам мало пређе споменуо, међу децом ширила, а ако и најмање трагове рђавих склоности за увек буде избрисала из срца њина. Па кад позније од садање школске деце стану озбиљне матере српске, онда ћемо се моћи утешити, да је будућност будућег српског народа обезбеђена, јер снажне су руке, из којих он улази у свет и живот.

Добро нека знају учитељице наше, да је већ близу време, кад ће се у матерама Српским гледати дело и рад њин, а ово ће уједно бити и оцена за њино делање . . .

*

Завршујем са радом учитељица у школи. Што год сам о том раду говорио, гледао сам, да што краће буде, јер сам само хтео да ту прикупљену грађу изнесем пред учитељице, а њима остављам, да је допуне својим допунама и да је разреде онако, како налазе, да она треба да се разреди. Сад још као последње

речи тог завршетка тога нека буду ове из дубине душе моје: аманет вам, сестре, српско име и вера православна! . . .

* * *

О школском раду учитељица дало би се врло много писати. Он је тако многостран, да се с мало речи не да испрсти. Но ја и несам био науман, да га расплетем до најситнија кончића, па да онда о сваком том кончићу на обашка говорим онолико, колико он по важности својој заслужује, већ сам га збио у најкраће потезе, а то за то, што ми је само то била намера, да предочим нашим учитељицама колико је важна позиција, на којој се оне већ с школским позивом својим у народу налазе, и шта се очекује од њих са позиције те, да раде с будућим народом.

Међу тим, кад сам већ рекао, да свршујем са радом њиним у школи, хоћу сад да пређем на друго постоље позива њина, а то је на делање им у народу. Но не на делање њино, које би зар већ постојало, него које би требало тек да се развије.

Колико је нужно, да је учитељ чешће у мушком делу нашега народа, где треба, да све своје умење, знање и овим стечено искуство употреби, само да му бар најмање користити може, толико — можда још и више — нужно је, да и учитељица улази у други део народа нашег — међу Српкиње.

Ово је дужност наша већ као Срба, а на посе још као учитеља и учитељица народних.

Народ наш је сам себи остављен. Пријатеља, који би се напредовању и дизању његову радовали — ни једног нема, а као гладни гавранови, кад на пусто поље попадну, толико је душмана постојању његовом. Сви ови већ спремају канце своје, да у првом згодном маху рашчупају паћеничко и мученичко срце његово.

Ова помоћ, све пријатељство, сва љубав, топла и искрена, на коју он сме да рачуна, та је од рођених синова његових. Само на њих сме он да упре очи, када се на невољи нађе, па кад тражи брата од помоћи. А оваких синова својих, које је он однеговао, које је он на рукама носио и спремио да буду носиоци среће, напредка и благостања његовог, таких синова би требао он далеко више да има, него колико би их се стекло, кад би најодсуднији тренутак дошао.

Но он је већ навикао, да га се толике, токорс; узданице и наде одричу, навикао је, да претрпи и највеће недаће, па мирно

WWW.UNIBERZIOTEKA.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
О
Т
Е
К
А

сноси и ове ране, које му задаје рођени а тако неблагодарни пород.

Али за то ипак налази се још доста и таквих стегоноша, где челенка свести јоште поносно диже се у зрак, а застава чиста и неокаљана лепрша се зраком у снажним рукама њиховим.

Сви ми и учитељи и учитељице листом морамо бити међу овима другима: ни једно од нас не сме ни за часак дати прилике, да се у њега посумња; јер тешко онда нама свима са осуде и презрења, која и на друге невине могу да падну.

Ми морамо свагда уз народ, не смемо га напустити све до последња даха. Ми требамо да га соколимо, требамо да га одушевљавамо, да не би клонуо и у очајање пао. Ми треба да смо увек у првим редовима, не само кад нас слава и наслада чека, него кад се приближује и најстрашнија олуја опасности и беда. А и онда, кад би народ можда застранио у криве и бескрајне путеве, и онда само ми једни од оних, који су позвани, да му истином отворе очи, те да га после свратимо на праву и светлу путању. Једном речи, ми морамо с њиме делити и добро и зло, а ми морамо бити и међу првим саветницима његовим.

(Наставиће се)

ИСПИТИ У СРБСКОЈ УЧИТЕЉСКОЈ ШКОЛИ СОМБОРСКОЈ.

У Србској учитељској школи Сомборској држани су писмени клаузурни испити за оспособљење 8. Јунија о. г. из србског језика; 9. Јунија из рачуна и геометрије а 12. Јунија из мађарског језика.

Устмени испити за оспособљење под председништвом високоблагородног г. Дра Ђорђа Натошевића срб. народног главног школског референта и у присуству чланова испитне комисије: Најпречастнијег господина Љубомира Купусаревића протопресвитера Сомборског и Благородног господина Ст. В. Поповића бачкобудимског епархијског школског референта држани су 18. 19. и 20. Јунија пре и после подне, 21. Јунија после подне и 22. Јунија пре подне. Први дан започет је испит у 8 часова у јутро, а следећих дана сваки пут започет је у 7 часова пре подне и трајао је обично до 1 $\frac{1}{2}$ часа после подне и од 3 часа после подне до 8 часова у вече.

Испите за учитељско оспособљење положили су овом приликом 15 ове године свршених приправника и 12 приправница. Осим тога један учитељ, који је 1875. године други приправнички разред свршио и од тога доба учитељско звање у Сакулама одправља; а један учитељ, који је 1886. године при испиту из неколико предмета недовољан успех показао, овом је приликом испит допунио.

Годишњи закључни испити у I. и II. разреду ове школе обављени су 11. 12. 13. 15. 16. 22. и 25. Јунија.

Јунија 22. и 23. држала је испитна комисија с наставничким збором заједничку конференцију, у којој су испитаним учитељским кандидатима и кандидаткињама оцене дате и изречено је њихово оспособљење за учитељско звање. Од 18—25. Јунија изложени су били ручни радови приправница наших на углед у мањој дворани учитељске школе, и ова се изложба како у погледу ваљаности и разноврстности тако и у погледу множиње урађеног посла од свију досадањих отликовала.

На Ивањдан после службе Божије прослављена је седамдесетпетогодишњица србске учитељске школе и тридесетогодишњица препорођаја школе и школске наставе србске скромном школском свечаношћу у великој дворани учитељске школе а истога дана у вече у позоришној дворани давали су приправници духовни и световни гласбени концерт, који је врло лепо од присутне публике примљен био.

На Петров дан после службе Божије, на којој је мушки приправнички хор појао, држано је „Благодареније“ с кољенопрекломењем и појањем амвросијевог химне: „Тебе Бога хвалимъ.“

На дан Сабора св. Апостола Павла 30. Јунија прочитане су приправницама разреднице и објављено је учитељско оспособљење испитаних кандидата и кандидаткиња.

Том приликом је управитељ свакоме приправнику и приправници за спомен 75 годишњице ове учитељске школе дао на дар по једну књижицу: „Чланци о васпитању.“ Отлични ученици добили су по две књиге на дар.

Од 20 приправника првог разреда показали су врло добар успех Милан Грујић из Госпођинаца и Стеван Божићар Љубојевић из Новог Сада; добар успех засведочише 10; довољан 4; једва довољан 1; недовољан 3 приправника.

Од 18 приправница првог разреда добиле су: обшту оцену врло добро: Видосава Летићева из Парага, Даница и Зорица Илијићеве из Осека; Катарана Трифуновићева из Руме и Марија Миловановићева из Мохола, с добрим успехом свршиле су први разред 8; с довољним успехом 3; с једва довољним 1, а с недовољним 1 приправница.

Између 18 приправника другог разреда отличан успех показао је: Димитрије Клицин из Вршца; врло добар успех засведочили су: Богдан Свирчевић из Суботице; Јован Максимовић из Вршца; Константин Травањ из Турије и Михаил Крестић из Вршца. Остали су с добрим успехом разред овај свршили. Један приватан ученик II. разреда, положио је испит с довољним успехом, а један је због болести неиспитан остао.

Између 9 приправница другог разреда само је једна с довољним а све остале су с добрим успехом разред тај свршиле.

Строге испите за учитељско оспособљење положили су ова свршени приправници: Иван Поповић из Сомбора; Стеван Коларић из Сомбора; Ђорђе Ђорђевић из Лаћарка; Душан Поповић из Чоке; Василије Јовановић из Меленаца и Душан Мирковић из Карловаца с врло добрим успехом; Анастасије Милан Марин из Сурчина, Стеван Мишковоћ из Ечке,

Јустин Манојловић из Сомбора, Милан Попић из Чуруга, Никола Јовановић из Ст. Пазуха; Светислав Лончарић из Пачетина, Илија Радовац из Новог Сада, Ђорђе Прерадовић из Ст. Бановаца с добрим успехом и Димитрије Петровић из Кнеза с доврљним успехом. Г. Константин Легетић некадашњи свршени приправник II. разреда практични учитељ у Сакулама положио је испит за учитељско оспособљење с добрим успехом, а г. Константин Пешић свршени приправник ове учитељске школе од 1886. године и садашњи привр. учитељ у Калазу доунивши испит из методика, рачуна, земљописа и природних наука накнадно са довољним успехом положио, добио је учитељско оспособљење.

Од свршених приправница трећега разреда положили су строге испите за оспособљење: Даринка Брашованова из Вршца с отличним успехом; Антонија Бутковићева из Петриње, Даринка Брадваровићева из Вршца, и Јелена Вукмировићева из Кузмина с врло добрим успехом; Драгиња Драгојева из Црепаје, Зорка Бугарска из Панчева, Ева Ајдуковићева из Сомбора, и Даница Краљевачка из Каменице с добрим успехом; а Јулијана Балажевићева из Чакова; Софија Лазаревићева из Панчева, Марија Топаловићева из Сомбора и Зорка Кришанова из Сомбора с довољним успехом. Услед тога оне су све оспособљене за учитељице у срб. народним школама, само је на другом месту споменута Антонија Бутковића као бивша ванредна ученица римске вере оспособљена за учитељицу у народним школама. Приликом овогодњашњих испита полагали су у овом заводу пред државним школским надзорником накнадно испит из мађарског језика: Милан Миленковић учитељ у Гају, Љубица Гргурова лањска свршена приправница и Константин Пешић пр. учитељ у Калазу.

Пошто је испитна комисија оспособљење исписаних учитељских кандидата и кандидаткиња обавила и њихова сведочанства поднела управитељ је сproveо сведочанства о учитељској способности свију овом приликом оспособљених учитељских кандидата Сл. кр. школском надзорништву жупаније Бачбодрошке ради потврде у смислу земаљског закона Угарског од 1879. чланка XVIII.

То Славно надзорништво расположењем својим од 8 Јулија по новом 1887. бр. 1761. са својим печатом и подписом потврдило је сведочанства ових испитаних учитељских кандидата: Ђорђа Ђорђевића, Николе Јовановића, Василија Јовановића, Стевана Коларића, Анастасија М. Мариног, Милана Попића, Ивана Поповића, Душана Поповића, Димитрија Петровића, Душана Мирковића, Јустина Манојловића и Стевана Мишковића — и кандидаткиња: Еве Ајдуковићеве, Даринке Брадваровићеве, Даринке Брашованове, Зорке Бугарске, Антоније Бутковићеве, Драгиње Драгојева, Зорке Кришанове, Марије Топаловићеве и Јелене Вукмировићеве, као и учитеља: Милана Миленковића и лањске свршене приправнице Љубице Гргурове. Свима овима су сведочанства о учитељској способности одма 30. Јун. уручена. Напротив — кандидати: Светислав Лончарић, Илија Радовац, Софија Лазаревићева и Даница Краљевачка и привр. учитељ Константин Пешић упућени су да се после тримесечне спреме пријаве ради накнадног полагања испита из мађарског језика, а свршени приправник Ђорђе Прерадовић упућен је од сл. кр. школског

надзорништва, да се за пуну годину дана из мађарског језика брижљиво спрема и тек онда к понављању испита приусти. Константин Легетић учитељ у Сакулама већ је 1883. године као практични учитељ оспособлење за предавање мађарског језика у срб. нар. школама од државне испитне комисије у Сегедину добио.

На овај начин и са оваким успехом свршени су испити овогодишњи у србској учитељској школи сомборској и ученици су се 30. Јунија и 1. Јулија кућама својима поразилазили В.

ОЦЈЕНА ЦРКВЕНО СЛОВЕНСКИХ КЊИГА БУКВАРА, ЧАСЛОВЦА И ПСАЛТИРА.

ОД МИТЕ НЕШКОВИЋА.

Званично написао Јован Петровић правосл. катихета.*)

Прегледавши понизно потписани наведене књиге, част ми је повратити исте са слиједећим примјетбама:

1. *Буквар*. У њему је додато нешто, чега ни у једној црквеној књизи, које се данас употријебљавају и на дому и у цркви нема, а наиме: слово „У“. Ово слово долази само у свези са „о,“ и онда се тек чита као „у,“ а никада не долази само за се, као што га је писац употријебио на страни 2—10.

Писање наших обичних ријечи и говора црквеним писменима није умјесно, јер се при том морају употријебити и таква слова, која се у црквеној азбуци не налазе, као што су „ћ“ и „џ“. Сам писац не наводи их у азбуци цркв. словâ, — а неможе их ни навести, кад их нема — а на страни 6. и 7. употријебио их је. Има доста словенских ријечи, које се и у нашем говору употријебљују без икакве промјене, на их је могао писац навести да ученици поједина слова добро упознају, као на пр.: око, муж, дом, мед, вода, он и т. д. а у словенском језику има се само додати „ъ“ или „ѣ“ које се и онако не изговара. Да је тако писац поступио, неби морао употријебити слова, која се у цркв. ћирици не налазе.

Слово „і“ увијек се пише са двије тачке горе „ї“ а никада са једном као што се у буквару налази „і“. — Велико „І“ никада се не употријебљава у цркв. ћирици, као што га је писац употријебио на стр.: 18., него ако то слово има да буде „Ј,“ онда се горе метне „spirit“ на пр.: І, а када има остати „И“, онда се увијек метну двије тачке над њим І. — Слово „е“ кад се чита као „је,“ онда се не пише „ѣ“ као на стр.: 3., него овако „ѣ“.

Превађање молитава са словенског на српски језик држим за излишно тим више, што су с једне стране оне разумљиве саме по себи, а с друге, што неки заводи имају своје самосталне катихете, а остале заводе — који таквих немају — морају пресеђавати мјестни пароси, да предају вјеронауку, а они ће сигурно и једни и други знати садржину сваке поједине молитве, те ће ју и дјечи саопћити. У противном случају ако се пријевод допусти, дјеча ће прије запамтити њега, него словенски

*) Ова се оцена штамна у Школ. Листу у смислу решења в. нар. Шк. Савета.

текст, те ће поједину молитву рађе говорити преведену него оригинално, а то је противно наредбама свете наше православне Цркве. А што је најглавније молитва Господња, символ вјере и 10 Бож. заповиједи уче ученици у III. или IV. разреду основ. школâ опширно и то тако, да ће о свакој прошењу молитве Господње, сваком члану символа вјере као и о свакој заповиједи добити тачан појам и савршено ће разумјети потпуну садржину сваке поједине молитве.

Осим тога у цијелом буквару нема акценатâ, а без тога је словенски језик као ошишан. И ако се значење поједине ријечи био на њој акценат или не — немијења, ипак је акценат нуждан ради нагласка при читању и појању.

Будући пак да имамо „буквар“, који је одобрен српско-народним црквено-школским савјетом за школску употребу, у коме, истина, није градиво тако распоређено као у овом буквару, кога оцјењујем, али ипак он нема ни близу таквих погријешака, каквих сам у Нешковићеву буквару нашао. С тога, кад већ имамо једну књигу одобрену за употребу, у којој су мање погријешке као распоред материјала и акценти — превиђени, то држим за неумјестно препоручити сличну књигу са много већим и крупнијим погријешкама, као што је „буквар“ од Мите Нешковића.

1. *Часловац*. Овђе су наведене обичне јутрење молитве односно Псалми но са пријевом, али таквим, који не одговара нити словенском нити грчком тексту. Тако у Пс. 60 ст. 1. *пѣстѣ* значи: *ѣримш*,*) а ипак „сух“ већ пуст, дивљачан. У истом Пс. стиху 9 није превео ријеч „*бѣѣ*“ = *ѣс мѣлен*. У Пс. 50. погријешно је преведен стих 6., јер су неке ријечи изостављене, а у грчком и словенском тексту налазе се. У Пс. 90. ст. 3. „*ѣ слѣвѣ*“ вели се „*а по лѣоу*“ а то не значи „од помора“. У Пс. 93. стр. 3 *ѣко* = *гар*; стр. 6. сасвим је погрешно преведен и по пријеву могао би ученик у неколико схватити и саму садржину тога псалма. Но ни овај као ни остали псалми нијесу тако преведени, да би пријевод одговарао тексту, јер нијесу употребљена иста времена као у тексту, него сасвим друга. Истина, да је писац узео Даничићев пријевод, али за ученике, којима су књижице намијењене, није добар, јер у грчком тексту стоји оно вријеме, које и у словенском. А пошто се пријевод не слаже са словен. текстом, ео ipso не слаже се ни са грчким. С тих дакле разлога не могу препоручити ни „часловац“, јер би се дјеца односно ученици само кварили са рђавим пријевом (Свршиће се.)

Како да се подхрањује у деце љубав к истини и којим начином да се навикнуто већ лагање искорени?

(Свршетак)

За развијање истинитости и угушивање лажливости код деце врло су zgodne пр поветчице, у којима се истинитост и лажливост изнашају са одговарајућим им последицама. Ми сви знамо, да деца радо слушају приповетке; то дакле ваља корисно употребити. Само ваља децу

*) Славенским писменима штампано је с тога, што у штампарији нема грчких. Еpsilon је *ε*, а ита је *ι*. (Кор.)

чувати од неразумљивих, отужних проповедака, јер такима се жељене цели не постизавају.

Родитељи често изнашају пред децу ствари, које не постоје, с намером или да их тим умире, или да их тим занимају. Ту су варања. Не треба да кажем, после свега, да су та варања просте лажи и да их као такве ваља избегавати. Уверен сам, да се деца могу и са другим, невиним стварима умиривати и занимати.

Учитељ ваља да љуби сву децу у школи једнако; деца љубе онога, ко њих љуби. Љубити кога, а бити с прам истога неповерљив, није могуће. Само се љубав не сме прелити у мажење; деца се учитељу не смеју удварати, јер све то може бити повод лагању.

Из овога излази и то, да учитељ не сме бати са децом суров. Суровост изазива неповерење, а неповерење може врло лако бити повод лагању. Кад строг учитељ зада деци задању какву, деца често од страха лажу, кад не донесу задате задаће.

По хвале и покуде су такође средства за душевно унапређивање деце онда, кад се с њима као ште ваља поступа, Децу за добро дело ваља похвалити и за рђаво покудити, али само са неколико речи, без срањивања те деце с другом децом. Једино таке похвале и покуде у стању су дете душевно унапредити, поправити и сачувати од сујете и оугланости, охолости.

Нема сумње да су казне још непрестано важна средства дечијег унапређења. Оно: „што год је метод и учитељ бољи, тим мање треба казни,¹⁾ у колико је оправдано у толико је још данас прост разговор. Кад би се деца од рођења васпитала добро, то би имало смисла; али како се васпитају наша деца на дому, па на послетку, како смо далеко и од ваљаног школског васпитања? — И то се вели, да казне ваља да буду природне последице рђавих дела. Али последице рђавих дела нису свагда довољне казне. Код дечјег лагања ослонити се на природне последице и других се казни не лађати, значи, пустити децу да лажу.

У осталом: казне су крајња средства, у крајњим приликама их и ваља употребљивати, па и тада смотрено.

Деца особито у својим млађим годинама често хоће да причају, како су била тамо и тамо, како су јела ово или оно и т. д. што међу тим није било. Оваке лажи васпитачу не треба да задају бриге. Деца не знају шта говоре; она говоре из нагона, тек да се говори, а кад деца не знају, да је оно, што говоре, лаж, онда она и не лажу. Деца у бујности своје уобразиље кажу, што су видела да други раде, да су сама радила, кажу да су радила оно, што су вољна да раде; то њихов ј души годи. У осталом децу у даљим приликама ваља исправљати, и извађати на пут истине, само при том ваља пазити, да се њихова невиност нашим мешањем не повреди.

Држим да сам са оволико одговорио цели, коју сам себи у почетку обележио. За то и завршујем.²⁾ *Т. Марјановић.*

1) Prof. Dr. T. Ziller: Lehre o. erziehenden Unterrichts, p. 4

2) У 2. броју „Школског Листа“ од о. г. између осталих тема и ова у натпису ове расправе препоручена је од п. г. Уредника нашем учитељству за расправљање. Једно дакле за то, а друго што сам о тој ствари већ и од пре премисљао, с вољом сам се латно да речем две три у прилог решавања те тако важне теме. Т. М.

ГЛАС ИЗ БОСНЕ.

IV.

(Свршетак.)

Било би на реду сада, да саопштим што и о „римокатоличкијом вјерскијем“ и „мухамеданскијем“ основнијем школама. Но како нисам служио у крају, ће онијех првих школа има, а пошто у ове друге омет нисам имао прилике ни унићи, то ћу у томе слабо што послужити поштоване читаоце овога листа. Што сам пак другијем путем ма и по ђекоје зрице са тога поља прикупио, то ћу онако искрено и вијерно јавности да предам.

а) У Мају 1885. износио је број римокатоличкијех, вјерекијех основнијех школа 27. Многе између тијех школа јесу установа и власништво разнијех вјерозаконскијех дружаба у земљи и изван ње, или пак „милосрднијех сестара.“ Има дакако и нешто школа, које су подигле и издржавају их поједине римокатоличке црквене општине, или саме, или пак уз потпору земље и другијех мецената, али не знам у какову размјеру стоје једне према другијем.

Десио сам се неке године на испиту у једној од тијех школа. Учитељско звање обављају ту милосрдне сестре. Цијела та школа па и све њено унутарње уређење, рад и правац, учинише на мене тај опћи утисак, да сам осјећао, е сам заиста на испиту које опће пучке школе у сред бијелога Загреба, а не у Босни Херцеговини.

У томе се дакле вијерно огледа унутрашње уређење и крајња цијељ тијех основнијех школа у овој земљи. За чудо — некак све ове врсте вјерске школе у Босни уз принцип и идеју вјере служе још вијерно и ревно интересима националне искључивости, поцијенаности.

б) Мухамеданци су имали исте године 760 својијех вјероисповједнијех школа. Ако те школе према садашњим проsvјетнијем захтјевима и стоје на врло ниском степену, то су ипак наши мухамеданци урадили у томе погледу више за свој подмладак, него ли друге вјероисповјести за свој. Нема ваљда у њијех ниједнога мјеста у цијелој земљи, које има цамију и хоџу (свећеника — учитеља) а да ту не би било њиховога мејтефа (основне школе). Ако ништа друго ту се ипак њихов подмладак научи барем читати, писати и рачуната, дакако све турски, а уз то још поглавито угуби и многе ставке из њиховијех вјерозаконскијех књига. С тога се они са неким поносом хвале, да боље и више уче и извршују свој закон, него икоји хришћани. А имају заиста и право.

Те њихове школе имају и неку заједничку везу међу собом и неки вид заједничког централног надзора. Тако н. пр. имају они у Сарајеву једнога свог школ надзорника, који је зиме или ће бити прољетос путовао по Сарајевском окружју и прегледао њихове школе. Да ли је то пак надзорник за једно окружје, или је за цијелу земљу — нисам могао дознати.

Но пониче сада међу њима и неки вид модернијех основнијех школа. Тако н. пр. по сарајевском окружју и у свијем већијем мјестима, а чини ми се уз судјељовање области, подижу се нарочити мејтефи, у којима се њиховј младежи предаје читање, писање и рачунање на земаљском је-

вику латиницом. Ту су уведене исте школске књиге, које су и по народ. основнијем школама, а као учитељи, фунгирају овуда већином биљезници пол. опћина (нотароши), а ријетко ће учитељ које основне школе.

Кад се још узме у обзир, да приличан број мухамеданске ђеце полази народне основне школе у разнијем мјестима, и кад се узме, да сада већ сваке године излази из Сарајевске препарандије по неколико свршених приправника мухам. вјере, онда је јасно: да се и мухамеданци ове земље марљиво користе топлијем и благотворенијем зрацима нововјеке просвјете.

* * *

Рад сам, да при крају овога извјештаја још по нешто надопуним, и да се онако летимице дотакнем још по којег опћег питања.

Из кашње прибављенијех извора дознао сам, да је у Мају прошле године било свега 927 основнијех школа. Од тих пак било је 59 ерпскијех народнијех, 68 државнијех (до конца 1885. умножиле се на 91) 27 римокатоличкијех, 760 мухамеданскијех и 13 јеврјјскијех основнијех школа. Тај је број премален за оволику земљу и за њено насељење од 1.326,091 становника. На 1430 становника долази поједна школа, али и ту огромном већином само мухамеданске школе.

По томе дакле огромна већина народа ове земље остаје још и данас без школског образовања. Колико је још број повџијех варошица и села, која немају никакве школе! Тако од прилике има 112 мјеста са преко 500, 22 мјеста са преко 1000 и 2 мјеста са преко 1500 душа православне вјере, ће још нема школе. Има опет 47 мјеста са преко 1500 мухамеданскијех становника, а без школе. Додајмо још томе 51 мјесто са преко 500, 13 мјеста са преко 1000 и 1 мјесто са преко 1500 душа римокатоличке вјере, онда имамо: 210, 52, 9 — дакле од прилике свега 271 повеће мјесто, у којима би се могло да оснује по једна или још која основна школа. А камо су опет још толике хиљаде села са испод 500 становника, која би се могла груписати у толики и толики број школскијех заједница.

Но да речем још једну опћу о нашем учитељском положају у Босни-Херцеговини! У колико су наше учитељске прилике у овој земљи добре или зле, сталне или кољебљиве, красне или наопаке, онаков: — какве их већ разни одношаји мјеста и система, у коме служим, условљавају, — у толико опет има још доста и другијех незгоднијех прилика, у којима се налази садашње учитељство ове земље.

Тако н. пр. ми смо јако удаљени један од другог и већином осамљени. Може човјек да по већини овђешнијех крајева путује по цо дана, а и по цео дан и више, а да не види школе. Изузетак од тога чини само Посавина од Брода до Бјелине. Лако је појмити, како је онда нама појединијем учитељима живјети у таквијем приликама, ће је нама — више него икојем другом сталишу — потребан жив саобраћај са својијем друговима: да један другог тјешимо, помажемо и поучавамо у нашој мучној задаћи, — да се међусобно храбримо и соколимо за што кријенчије кораке и што јаче подвиге у нашем раду.

Уз то још немамо тако рећи — никакве дух вае, а камо ли сталишке друштвене свезе међу собом. Док учитељство другијех земаља за-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.ub.rs

дивљује свијет сјајнима резултатима свога удруженог рада и на пољу своје књижевности и у кругу својих установа за даље своје образовање и обавјештење, а и иначе и другђе, — дотле ми овђе као да потпуно мирујемо, и једва да се зна за нас у свијету. Само наши другови срп. народне основне школе у Сарајеву и још друга двојица са народнијех основнијех школа, што се баш јуначки показују на попришту јавнога рада; но и они се појавише на сасвим другом пољу. Истина је, да нас је овђе још врло мален број, а уз то смо опет поцијепани на 5 табора; истина је, да сваки од нас има пред собом големо и запуштено поље унутарњег школ. рада, — али ипак зато зар неби већ било вријеме, да и ми учинимо за наше заједничко стаљичко развиће и унапређење барем онолико, колико се према нашијем особитијем околностима учинити даде?

Не би ли дала лијена срећа наша, да се и међу нама што прије састави и поведе јуначко коло рада за наше заједничке пробитке, за што јаче и темељније подигнуће и раширење просвјете у поносној Босни и јуначкој земљи Херцеговој!

З

УДРУЖЕЊЕ.

Доле подписани у приватном своме разговору својом задатом речи закључише у месту Боботи следеће:

1. Да се једини српски педагогични „Школски Лист“, који у Сомбору под уредништвом честитог и вредног Г. Н. Ђ. Вукаћевића излази, што више међу учитељством и појединим општинама распростре.

2. Постигнућем прве тачке да се исти „Школски Лист“ поврати у своје првобитно стање, т. ј. да опет дваред месечно излази, како би се млађе учитељске снаге на истом у својим педагогичним чланцима више пута опробале.

3. Ми доле подписани обећавамо се, да ћемо на истом Школском Листу, у колико су наше умне снаге за то способне, марљиво радити уз припомоћ вредног нам г. Уредника, да би наше учитељство а и ми сами што чвршћи темељ у заузетом нам положају имали.

Надамо се, да ће и остало учитељство, како материално, тако и својом умном снагом, тај једини нам српски педагогични лист подногати и распростирати.

У Боботи, 8. Јунија 1887.

Глишо Шиановић,

учитељ боботски.

Стева Радић,

учитељ трињски.

Драг. Протић,

царош Пачегински.

Јован Хорватовић,

учитељ пачегински.

(С радошћу поздрављамо ово удружење отличног свештеника и тројице учитеља из Срема и племениту њихову тежњу око унапређења

Школскога Листа њихова би се родољубива жеља могла само онда испунити, кад би све оне општине и г. г. учитељи, којима се лист шаље, предплату на време попиљали и тим своје пријатељство овом једином Школском Листу доказали. Онда би се тек могло издаваштво листа надати и суразмерно већим жртвама, које би се од претплатника искале за издавање Школског Листа месечно по двапут. Али на жалост и малену предплату садашњу једва нам неколико десетина србских црквених општина и неколико свештних учитеља до сада послаше, а огромна већина или дугује, или лист не држи. У Србији немамо ни једног јединог претплатника, а да нам није 60 претплатника из јуначке Црне Горе, Школски би Лист одавна престати морао са великог неучешћа учитеља, свештеника и општина наших и са нагомиланих дугова од прошле и нове године. У.)

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Ст. Сивцу тражи се учитељ. Плата 340 ф., 5 југара земље, стан и башта. Рок 1. Авг. Школа је вероисповедна. Учитељу у дужност спада у цркви појати и децу у појању обучавати. Првенство имају, који се лично општини представе.

— У Новом Саду траже се две учитељице; једна за средсредну основну женску школу с платом од 500 ф. 150 фор. у име станарине и 50 ф. у име огрева, а друга за салашку школу на Клиси с платом од 400 ф., у име накнаде за огрев 50 ф., у име фамилијазине 30 фор. и за набавку реквизита за чишћење школе 10 ф. уз то слободан стан с баштом. Обе учитељице дужне су уз све остале прописане предмете обучавати децу и у ручном раду а салашка учитељица обвезана је држати још и повторну школу. Молбенице се до Св. Илије поднети имају цркв. општини у Новом Саду.

— У Чоки тражи се учитељ. Плата је 336 ф. 3 јутра земље, сламе огрев и стан с баштом. Учитељ је обвезан уз остале дужности и у цркви појати. Рок до 20. Јулија по нашем. Школа је вероисповедна.

— У Пирошу тражи се учитељ. Плата је 300 ф., награда за повторну школу 40 ф. 3½ јутра ораће земље. Рок до 1. Августа

— Тражи се учитељ у Чобанцу. Плата је учитељска повишена и састоји се из 380 фор. са уживањем једног јутра ораће земље, слободним станом и 2 хвата тврдих дрва. Уз то приход покрај свештеника до 30 фор. годишње. Учитељ је дужан у цркви појати, децу прописаним наукама добро учити и хришћански васпитавати и примерно се владати, притом и мађарски треба да зна. Молбенице се шаљу на преч. г. Дим. Милошевића пароха у Чобанцу. Рок 15. Авг. о. г.

— На упражњено учитељско мјесто I. и II. разреда мушке школе у Брчком овим се расписује стечај. Плата је годишња 600 ф. а. вр., 24 ф. у име дрварине и 96 ф. у име стана. Учитељу спада у дужност осим школе појање у Цркви. Рок стечају до Илијиндана (20. Јула). Компетенти нек се до тог времена са својим документима обратe споменутој општини. Изабрани треба да буде у Брчком о Великој Госпојини, кад ће се школа започети.

— Српско-православна општина Приједорска потребује за 1887/8. **вишњолеку** годину једног учитеља за сва четири разреда основне мушке и једну учитељицу за сва четири разреда женске школе. Обоје имају бити свршени „препаранди.“ Учитељска је плата годишња 600 фор., а учитељичина 400 фор., уз то удобан стан у школској згради и довољан огријев. Учитељ покрај своје наставничке дужности обвезан је: дјецу у црквеном пјенију обучавати и у цркви редовно појати, кад год иста служи. Натјецатељи, који желе ова мјеста получити, нека своје свједоче са молбом на дотичну општину до 25. јула, или најдаље до 1. августа т. г. унутити изволс.

— Тражи се учитељ на срп. православној основној школи у Високом. Плата је 550 фор., слободан стан и огрев, уз то један врт за усеv са неколико дрвета шљива. У учитељске дужности спада и црквено пјеније, а такођер и дјецу пјенију учити. Који би се желио јавити, има доказати прво, да је Србин православне вјере, и да је прописане науке свршио. Рок стечају траје до 20. јула 1887.

— На православноm србском богословском семинару у Рељеву код Сарајева тражи се учитељ хуманистичких предмета. Плата је 1000 ф. слободан стан у заводу и заједничка храна с богословима. Проситељи морају бити православне вере Срби из Босне-Херцеговине или из Аустро-Угарске и првенство имају они, који су оспособљени за учитеље у средњим и у грађанским школама. Молбенице се до 29. Јулија по старом имају поднети земаљској влади у Сарајеву.

— У Канаку тражи се учитељ. Плата је 300 фор., 25 кибли чиста жита, 15 кибли јечма или кукуруза, 2 хвата дрва, четири ланца ораће земље и слободан стан с баштом. Молбенице до 9. Августа имају се поднети председништву срб. црквене общине у Канаку у жупанији Торонталској.

— У Дољној Тузли тражи се учитељ за србску православну школу. Плата је 600 фор., стан и огрев. Учитељ је обвезан певницу у цркви при сваком богослужењу држати. Рок 15 Август.

— Тражи се учитељ у Срб. Кларији. Плата је 150 фор., 36 кибли жита, 12 кибли кукуруза, 5¹/₂ јутара земље, 2 хвата дрва и сламе, колко треба за огрев, стан и башта од ¹/₄ јутра земље. Молбенице се имају до 9. Авг. м. школе. одб. поднети. Првенство имају, који се лично пријаве.

— Тражи се у Кларији учитељица. Плата је 300 фор. а. вр., 1 хв. дрва, сламе за огрев, колко буде требало, стан и ¹/₄ јутра баште. Молбенице се до 9. Августа горњему одбору имају поднети.

— У Црвеној Цркви (Vörös templom), Кајдасову (Gajtaszol), у Кручици, Острову и у Калуђерову (Rebenberg) траже се учитељи за комуналне школе са србским и мађарским наставним језиком. Плата је на прва четири места 300 ф., а у Калуђерову 400 ф. и свуда стан или станарина, огрев и башта. Молбенице на мађарском језику имају се до 31. Јул. по нов. управном одб. жупаније Темишварске (Temesmegye közigazgatási bizottságának) поднети.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.